

методології судової експертизи та дозволили на практиці значно розширити базу експертних досліджень в різних галузях знань, спираючись на експертні методики із застосуванням різних методів, що містять певну сукупність прийомів і способів.

Список використаних джерел:

- 1 Джавадов Фусад Муса Огли. Концептуальні основи розвитку судової експертизи в сучасних умовах : автореф. дис.докт. юрид. наук. спец. 12.00.09. Київ. НАВС. 2000. 33 с.
- 2 Баксаков А.Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: учебн. пособ. Киев. МАУП. 2004. 216 с.
- 3 Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь: ВТФ «Перун». 2007. 1736 с.
- 4 Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 20: *Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія*. Харків. 2018. 951 с.
- 5 Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посібн. Київ. Центр учбової літератури. 2010. 352 с.
- 6 Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
- 7 Фесюк В. О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 126 с.
- 8 Тихомиров О. Методології науки поняття. Міжнародна поліцейська енциклопедія / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. Т. 1. 1232 с.
- 9 Колесников О. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ. 2008. 170 с.
- 10 Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 352 с.

Плетенець В. М.

професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

**ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНИХ
РІШЕНЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Прийняття організаційно-тактичних рішень як важливої складової планування розслідування кримінальних правопорушень завжди пов'язано з труднощами в реалізації. Тактичне рішення варто оцінювати з позиції завдань кримінального провадження та змісту розумової діяльності суб'єкту розслідування. При цьому основні критерії вказаної діяльності необхідно

оцінювати з позиції динамічності, обґрунтованості, своєчасності та ін.

Динамічність процесу розслідування та слідчих ситуацій обумовлюють необхідність прийняття швидких рішень на основі наявної в кримінальному провадженні інформації. Водночас, для початкового етапу розслідування характерним є інформаційна невизначеність, обумовлена відсутністю достатньої кількості відомостей.

Складність прийняття рішень слідчим або суддею, як стверджує В. Ю. Шепітько, обумовлена невизначеністю ситуації, що припускає настання неоднозначних наслідків – позитивних чи негативних [1, с.142]. В цих умовах, уповноважена особа приймає рішення, спираючись на вже наявні дані, спрямовує зусилля на пізнання нових обставин кримінального правопорушення та його учасників. Водночас, для початкового етапу розслідування зусилля суб'єкту розслідування спрямовуються на покращення несприятливих слідчих ситуацій та закріплення сприятливих, зокрема й шляхом розширення ступеня поінформованості про обставини кримінального правопорушення й його учасників. Водночас, варто зазначити, що сприятливі ситуації можуть погіршуватись й переходити в менш сприятливі, що обумовлено багатьма обставинами, зокрема й рішеннями уповноваженої особи. Відповідно, кожне рішення слідчого має виходити з одного боку з потреби кримінального провадження, а з іншого – своєчасності й доцільності.

При цьому прийняття, як передчасних, так і з запізненням рішень може ускладнювати процес та умови розслідування. Так, передчасно прийняті рішення, наприклад, про виклик відповідної особи до відділку поліції може призвести до поінформованості сторони захисту щодо початку розслідування, стану кримінального провадження. В наслідок цього, незацікавлені у розслідуванні суб'єкти можуть здійснювати заходи протидії, зокрема й шляхом тиску на учасників. Таким чином протидія розслідуванню може бути визначальним фактором у формуванні несприятливих слідчих ситуацій та визначенні шляхів їх вирішення [2, с. 220].

З іншого боку рішення про проведення слідчих (розшукових) дій із запізненням може призвести до ускладнення виявлення слідів під час проведення оглядів, обшуків, відтворення обстановки та обставин події потерпілими, свідками, знищеними слідами і т. ін. Так, наприклад на тілі постраждалого сліди завдання тілесних ушкоджень, зокрема й обумовлених фактами сексуального насильства [3, с. 228], з часом можуть зникати, тому їх своєчасна фіксація, наприклад під час проведення судово-медичної експертизи є обов'язковою умовою, що потребує своєчасності в реалізації, що в умовах збройної агресії РФ проти України не завжди вдається здійснити

Зазначене обумовлюватиме формування сукупності доказової інформації для викриття причетних та оцінки їх ролі у вчиненому кримінальному правопорушенні з оголошенням їм підозри.

При цьому в процесі доказування прийнято оперувати категоричними висновками, достовірними фактами, хоча й припустимим є використання

ймовірних суджень [4, с. 27]. Водночас за відсутності такої можливості, мають використовуватись припущення, котрі знаходять свого відображення в процесі версіювання. При цьому визначення напрямків розслідування, планування слідчих (розшукових) дій, формування й перевірка версій має здійснюватись на підставі наявних в кримінальному провадженні матеріалів й бути логічними та закономірними. У випадку, якщо рішення уповноваженої особи йдуть всупереч логіці та баченню інших, наприклад керівника слідчого підрозділу, це потребує належної аргументації з урахуванням специфіки власного сприйняття й розуміння відповідних подій та шляхів їх розв'язання. Тобто методи прийняття рішень, можуть визначатись особистісними якостями уповноваженої особи, зокрема й такими як: досвідом організації розслідування й проведення процесуальних дій, навичками подолання протидії [5, с. 262].

Слід відзначити, що прийняття рішень групою уповноважених осіб, наприклад складом слідчої групи, характеризуються як більш ризиковані, поспішні, необґрунтовані. Це обумовлено тим, що за групові рішення ризик відповідальності сприймається як колективна. Натомість одноособові рішення визначаються з позиції перспектив одноособової відповідальності й характеризуються більшою виваженістю й обережністю відповідного суб'єкту.

Таким чином рішення уповноваженої особи з одного боку обумовлені потребами організації й розслідування кримінального провадження, а з іншого визначаються ризиком можливої помилки з причин передчасності, необґрунтованості. Недопущення озвучених нами недоліків визначає необхідність належного рівня підготовки уповноважених осіб до проведення розслідування, зокрема й ознайомлення з існуючими методичними рекомендаціями з організації розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, напрацюванням практичного досвіду оцінки матеріалів кримінального провадження виявлення та подолання проявів протидії і т. ін. Лише комплексний підхід уповноважених осіб до організації й планування своєї діяльності, що характеризується системністю й комплексністю може сприяти покращенню її рівня й якості.

Список використаних джерел:

1. Шепитько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій / В. Ю. Шепитько. Х. Одиссей, 2003. 352 с.
2. Плетенець В.М. Проблема співвідношення слідчих ситуацій та ситуацій протидії досудовому розслідуванню. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3
3. Плетенець В. М. Сексуальне насильство в умовах воєнного стану в Україні: становище й шляхи підвищення ефективності його виявлення *Вісник лдувс ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. вип. 2 (98)
4. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська]. – 2-е вид, перероб. і доп.

– Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

5. Плетенець В.М. Особливості прийняття рішень в умовах протидії кримінальному провадженню *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ* № 4 2017.

Покраса К. В.

ад'юнкт кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНОГО ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯМ ЧУЖОГО МАЙНА ВЧИНЕНОГО ШЛЯХОМ ПІДПАЛУ

Найбільш поширеною слідчою (розшуковою) дією в діяльності прокурора, слідчого або дізнавача, спрямованою на отримання інформації щодо вчиненого кримінального правопорушення є допит, процесуальні особливості та вимоги, якого закріплені у ст. ст. 224-226, 232 КПК України. Під час розслідування допит відіграє значну роль, оскільки уповноважена особа може отримати та зафіксувати в протоколі допиту інформацію щодо вагомих обставин, що підлягають встановленню, а саме щодо способу, місця та обстановки вчинення кримінального правопорушення, знарядь і засобів, предмету посягання, типових слідів злочину та особи правопорушника.

А. Ф. Волобуєв визначає допит, як слідчу дію, що полягає в одержанні у встановленому кримінально-процесуальним законом порядку свідчень від осіб, які володіють відомостями, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні [1, с. 289]. Є. В. Пряхін розглядає допит, як слідчу (розшукову) дію, що проводиться уповноваженим на те суб'єктом за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці, за погодженням з допитуваною особою, з метою отримання від неї відомостей щодо відомих їй обставин у кримінальному провадженні [2, с. 254]. На наш погляд, більш широке визначення допиту надав В. Ю. Шепітько визначивши його, як процесуальну слідча (розшукова) або судова дія, що є регламентованим кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічним процесом спілкування осіб, які беруть у ньому участь, і спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні [3, с. 306].

З наведених дефініцій зрозуміло, що метою допиту є отримання якомога повної інформації щодо обставин події кримінального правопорушення, що підлягають встановленню, дослідженню, доказуванню.